

22. Яковлева О. Особенности методики формирования коммуникативной компетентности будущих учителей с использованием информационных и коммуникационных технологий / О. Яковлева ; [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-metodiki-formirovaniya-kommunikativnoy-kompetentnosti-buduschih-uchiteley-s-ispolzovaniem-informatsionnyh-i-kommunikatsionnyh-tehnologiy>
23. Laurel B. Computer is the theatre / B. Laurel // Reading digital culture / Ed. by D. Trend. Blackwell, 2001 – 174 p.
24. McLuhan M. War and peace in Global Village / M. McLuhan. – N. Y. : Gingko Press, 2001. – 192 p.

Назаренко М. С. Влияние коммуникации на формирование социального взаимодействия.

Автором статьи выявлены ценностные аспекты информации в различных коммуникационных моделях. Рассмотрены особенности распространения информации, в частности и роль визуализации в этом процессе. Проанализированы истоки социотворчества.

Ключевые слова: коммуникация, информация, визуализация, медиа, социальные сети, социотворчество, образ, изображение

Nazarenko M. S. The influence of communication on the formation of social interaction.

The author of the article identified value aspects of information in various communication models. Peculiarities of diffusion of information, and in particular the role of visualization in the process are examined. The origins of sociocreation are analyzed.

Keywords: communication, information, visualization, media, social network, sociocreation, image, imagery.

УДК 17.023.36

Опанасюк Ю. І.

ІННОВАЦІЙНИЙ ТИП ПРОГРЕСУ ЯК РАДИКАЛЬНА ЗМІНА СТИЛЮ ЖИТТЯ

Соціальний прогрес спричинив необхідність обґрунтування різних концепцій суспільства нового типу. Серед них належне місце посідає й учення про знансьве, або К-суспільство, політичним вектором якого є спрямованість на досягнення високого рівня якості та безпеки життя. Для такого суспільства ООН розробила навіть своєрідний індекс життєдіяльності. Але він потребує певної корекції з огляду на сучасний інноваційний тип прогресу. Сьогодні людина часто постає опосередкованим агентом виробництва, перебуває немов би поза межами виробничих процесів. Зміна ролі суб'єкта виробничих процесів призводить до домінування інтелектуальної діяльності над безпосередньою предметно-практичною. Це викликає необхідність формування працівника нового типу і зумовлює потребу його підготовки на засадах гуманізації виробництва та інтелектуалізації праці, а отже, реалізації творчої природи діяльності й розвитку сутнісних сил людини.

Ключові слова: людина, суспільство, культура, соціальний прогрес, інноваційний прогрес, К-суспільство.

На межі ХХ-ХХІ століть соціальний прогрес ознаменувався формуванням концепції суспільства нового типу, яке отримало назву суспільства, заснованого на знаннях, або К-суспільства. Воно набуло принципово нових вимірів, якими, окрім технологічного, виявилися соціальний, етнічний і політичний. Компонентами такого суспільства постали нові міждисциплінарні знання, які генерують наукові та суспільні інститути, підготовка високоякісного людського капіталу, яку здійснює освіта, створення додаткових багатств на базі економіки знань і формування на цій основі інтегрального вектора розвитку суспільства, спрямованого на підвищення якості та безпеки життя всіх його членів. Таке суспільство

характеризується суттєвою зміною структури праці, трудових відносин, соціального захисту людей, зайнятості населення. З'явилося нове соціальне оточення, в якому, поряд з матерією та енергією, важливими продуктивними факторами стали інформація та наукові знання. Крім того, "нове суспільство має бути засновано на знанні, що організоване у вигляді спеціалізованих дисциплін, а його членами мають бути люди, які володіють спеціальними знаннями в різних галузях" [1, с. 54]. Для такого суспільства чітким політичним вектором є спрямованість на досягнення високого рівня якості та безпеки життя як у національному, так і глобальному масштабах.

Якісна й кількісна характеристика стану К-суспільства здійснюється розробленим ООН індексом К-суспільства. Він синтетичний і визначається трьома вимірами. По-перше, індексом інтелектуальних активів суспільства, який формується з допомогою таких індикаторів, як повний термін шкільного навчання в країні, кількість молоді віком до 15 років, що здобуває освіту, рівень надання населенню інформацій з допомогою засобів масового зв'язку. По-друге, це індекс перспективності розвитку суспільства, що визначається державними витратами на охорону здоров'я, на дослідження та інноваційний розвиток країни, зниженням витрат на оборону країни, кількістю дітей на одного вчителя у початковій школі, рівнем свободи від корупції. Третім є індекс якості розвитку суспільства, що характеризує якість та безпеку життя людей через урахування таких факторів, як рівень дитячої смертності, нерівність розподілу матеріальних та соціальних благ між громадянами суспільства, співвідношення захищеної в економічному відношенні території до загальної території країни, кількість викидів вуглекислого газу на душу населення. Індекс К-суспільства визначається як середнє арифметичне від названих вище трьох індексів і коливається у межах від нуля до одиниці. При цьому найгірші значення наближаються до нуля, а найкращі – одиниці. За даними ООН серед 191 країни світу за індексом розвитку К-суспільства у 2005 р. Україна перебувала на 40 місці і була серед 45 кращих країн світу.

Метою нашої статті є дослідження інноваційного типу прогресу як радикальної зміни стилю життя.

Сучасний інноваційний прогрес, змінюючи технологічний базис виробництва, створює умови для відсторонення працівника в ряді галузей економіки від безпосередньої участі у виробничому процесі. Людина перестає бути безпосереднім агентом виробництва, виходить з його структури, здійснює його регламентування, перебуваючи поза межами виробничих процесів. Однак це не означає зменшення ролі людини, її праці у сучасному виробництві. Автоматизація виробництва дійсно приводить до передачі значного числа виробничих функцій від людини до машини. Але водночас значне число функцій живої праці залишається. Це насамперед функції програмування, перевірка та прийом готових до експлуатації систем (перевірка готовності агрегатів до роботи, їх включення, набір програм для їх роботи), забезпечення необхідними ресурсами, спостереження і контроль за ходом виробничих процесів, ремонт автоматичних систем - усе це підвищує роль людини у виробництві. Зміна ролі людини у виробництві проявляється в тому, що жива праця починає переважати над уречевленою як основний фактор виробництва. При цьому домінуючим типом праці стає індивідуальна переважно інтелектуальна, озброєна знаннями праця. Змінюється і тип працівника. Його найголовнішими рисами стають постійне прагнення до самовдосконалення, розвиток творчих і організаторських здібностей, професійних вмінь і навичок, відчуття нового, вміння оцінювати досягнуте, бачити вади й шукати способи їх усунення, економічне мислення, що проявляється в умінні знаходити оптимальні для зростання ефективності варіанти розв'язання проблем. Працівник такого типу повинен мати ґрунтовні базові знання та вміння для швидкого освоєння нової техніки, мати широку кваліфікацію, здатність до розумового та психологічного напруження, мати такі

психофізіологічні якості, як цілеспрямованість, сумлінність, психологічна стійкість.

Зміна ролі людини у виробництві, формування працівника нового типу зумовлює і підвищення вимог до умов праці, з одного боку, та рівня підготовки працівника, з іншого. Перше пов'язано з гуманізацією виробництва, а друге – з інтелектуалізацією праці. Зрештою, це приводить до збагачення змісту праці людини, її творчого характеру, розвитку її сутнісних сил.

Гуманізація, як зазначає В. Г. Чепінога, виробництва пов'язана із соціальним партнерством. Останнє означає спільну діяльність суб'єктів трудових відносин, спрямовану на погодження інтересів і вирішення наявних проблем. Воно передбачає готовність роботодавців та найманих працівників до взаєморозуміння і злагоди, прагнення до гармонії відносин між ними. Важливу роль у ньому відіграє і держава, що виступає, з одного боку, гарантом прав та зобов'язань, що беруть на себе учасники партнерства, а з іншого – контролером їх виконання і арбітром при виникненні конфліктних ситуацій. Система соціального партнерства, сприяючи об'єднанню зусиль учасників трудових відносин, створює сприятливі умови у сфері трудової діяльності людей, свідчить про велику ступінь демократизації суспільства, нову якість відносин у соціально-трудої сфері. А це і є ознакою соціального прогресу [2, с. 36].

Підвищення рівня технічної оснащеності виробництва і зумовлене ним ускладнення праці приводять до її інтелектуалізації. Це проявляється, по-перше, у підвищенні рівня освітньої та спеціальної (фахової) підготовки працівника, а по-друге, – у зростанні в загальній масі людей, що працюють та мають вищу і середню спеціальну освіту. Стає настійною необхідністю підвищення рівня підготовки працівників, що приводить до збільшення часу на навчання протягом усього життя працівників і зростання затрат на підготовку робочої сили. В більшості розвинутих країн світу початок навчання починається з 6 років, а тривалість повної середньої освіти становить 12-15 років. Нині у світі існує тенденція суттєвого розширення числа осіб, які бажають отримати вищу освіту. Це ставить перед вищою освітою радикальне завдання – підвищення її якості, націленості її на забезпечення потреби і здатності особи до постійного удосконалення своєї освіти протягом усього свого життя.

З іншого боку на наших очах формується інформаційне суспільство, яке об'єднує всіх людей, незалежно від раси, культури, релігійних і політичних переконань. Це – важливий загальноцивілізаційний феномен, зумовлений розвитком процесу глобальної інформатизації суспільства. Однією з тенденцій, за словами В. І. Пожуєв, є “підвищенням рівня інформаційної комунікабельності суспільства, серед яких слід виділити: швидке зростання інформаційних комунікацій в суспільстві, в результаті чого посилюється обмін інформацією як між окремими людьми, так і організаціями, регіонами, країнами і континентами; інтенсивність міжнародних зв'язків, в результаті чого посилюється міжнародна співпраця в економічній, науковій, освітній, культурній сферах; новий етап у розвитку міжнародного розподілу праці і зайнятості населення, що особливо помітно в інформаційній сфері суспільства” [3, с. 5-6].

Глобальний інформаційний простір перетворює економічну, політичну, суспільну, культурну діяльність. Інформаційні технології підвищують інтенсивність зв'язків між народами, людьми і цивілізаціями. Інформаційна революція надає можливість масовій освіті, істотно змінює механізми управління суспільством і створює нові політичні структури. Капітал уступає місце інформації, знанням, інтелекту. Соціальна нерівність потісняється нерівністю інтелектуальною, збільшується інтелектуальна експлуатація. Це приводить до зміни структури еліт, глобалізація змінює життя людей у багатьох країнах світу, прискорює час і стиснує простір, розмиває кордони, різко інтенсифікує соціальні процеси. Важливою

тенденцією сучасності є те, що у розвинутих країнах світу формується новий, інформаційний образ людей. Справа в тому, що інформаційне середовище суспільства достатньо швидко формує у людей нові навички, стереотипи поведінки, нові культурні запити і навіть нові цінності. Нове інформаційне середовище змінює саму людину, весь стиль життя і професійної діяльності.

На думку О. Ракітова, інформаційним вважається суспільство, “якщо: 1) будь-який індивід чи організація у будь-якій точці землі можуть отримати за платню на основі автоматизованого доступу будь-яку інформацію і знання, необхідні для його життєдіяльності; 2) у суспільстві виробляється доступна будь-якому індивіду, групі чи організації сучасна інформаційна технологія; 3) мають місце розвинуті інформаційні інфраструктури, що забезпечують створення національних інформаційних ресурсів в об’ємі, що відповідає постійно зростаючому науково-технологічному і соціально-історичному прогресу; 4) відбувається процес прискореної автоматизації і роботизації всіх сфер і галузей виробництва і управління; 5) відбуваються радикальні зміни соціальних структур, наслідком яких є розширення сфери інформаційної діяльності і послуг” [4, с. 31-32]. Подані риси повністю відповідають сучасності, адже в даний час здійснюється прискорена автоматизація і роботизація всіх сфер і галузей виробництва і управління; відбуваються радикальні зміни соціальних структур, наслідком яких є розширення сфери інформаційної діяльності і послуг. Завдяки мережі Internet стираються кордони між державами, вона являє собою принципово новий тип суспільної комунікації, нову модель спілкування між суб’єктами світового суспільства, відкриває нові можливості інформаційного обміну в межах всього світу. Становлення інформаційно-інтелектуальної економіки характеризується небаченим розвитком мережі Internet, що став явищем глобального масштабу. Інтелектуальні ресурси людини використовуються з найбільшою ефективністю через розвиток комп’ютерів нового покоління, які виконують трильйон операцій за секунду, що дозволяє перейти до управління різними процесами в режимі реального часу на основі вчасної, повної та об’єктивної інформації, застосування технологій на випередження. Вартість інтелектуального ресурсу сучасного розвинутого суспільства, за експертними оцінками перевищує вартість основних фондів традиційних галузей індустрії [5, с. 128].

Крім того, гармонізацію особистості у функціонуючому світі інформації забезпечує певного роду інформація як у біологічному, так і у соціальному планах. Особистості необхідно усвідомлення своїх потреб, що спонукають до її пошуку і використанню інформації в контексті соціальних рамок інформаційного суспільства [6, с. 330-342]. Модифікується поведінка індивіда під впливом інформаційних технологій, хоча ця поведінка відповідає ортодоксальній моделі “*homo oeconomicus*”, має місце міна система уподобань, так як по мірі зростання доходу у структурі попиту починають займати місце потреби нематеріального характеру. У той же час потребу в інформації слід відрізнити від звички споживати нескладну адаптовану інформацію, отримуючи лише емоційне задоволення. Слід висловити думку, що на біологічному рівні потреба в інформації виявляється як потреба виживання і зв’язку з природним світом. На соціальному рівні потреба в інформації виявляється, як потреба бути інформованим, що супроводжується почуттям психологічної впевненості у завтрашньому дні. При недостатній інформованості у людини може виникнути, перш за все, почуття втрати самого себе, своєї ролі в оточуючому світі, так і зв’язку, чи навіть своєї ідентичності конкретної групи чи суспільства у цілому. Наслідком цього може стати навіть психологічний дискомфорт, який, з позицій синергетики, може відіграти подвійну роль: з однієї сторони, руйнація психологічної цілісності особистості, її дезорганізації, а з іншої – активна позиція особистості по пошуку необхідної інформації. У цьому випадку людина стає відкритою системою, активно взаємодіючою з природним і

соціальним середовищем, яка обмінюється речовиною, енергією та інформацією. Саме дана прикмета – активність особистості - суспільство може використовувати для вирішення поточних і глобальних проблем, з якими зітнулося суспільство у XXI столітті. При задоволенні будь-якої потреби в інформації людина відчуває позитивні емоції, роль яких є вирішальною. Як зазначає Д. І. Дзвінчук, “різноманітність почуттів, що супроводжують процес задоволення потреб в інформації, суб’єктивно переживається людиною, віддзеркалюється її пам’яттю і штовхає до подальших пошуків інформації для поновленого споживання інформації. Так народжується звичка до споживання інформації, яка розглядається в психології і фізіології як утворення у мозкових структурах стійких нервових зв’язків, що відрізняються підвищеною готовністю до функціонування” [7, с. 78].

Аналогом даних уявлень є інформаційна теорія емоцій, розроблена П. Сімоновим, згідно з якою емоції визначаються актуальною потребою і можливістю чи ймовірністю її задоволення. У контексті потребнісно-інформаційної теорії людина розглядається як така, що володіє унікальною особливістю відчувати насолоду чисто інформаційного походження саме за рахунок властивої йому потреби долати хаос і невизначеність оточуючого світу. Суть потребнісно-інформаційної теорії заключається у тому, що вчинки людей визначаються їх потребами у певного роду інформації.

Отже, в умовах інформаційного суспільства історична тенденція приводить до того, що домінуючі функції і процеси все більше виявляються організованими за принципом мереж. Саме мережі складають соціальну морфологію наших суспільств, а поширення мереженої логіки, на думку М. Кастельса, значною мірою відбивається на розвитку та результатах процесів, пов’язаних з виробництвом, повсякденним життям, культурою та владою. Інформація розглядається як різновид мережевих благ і володіє властивостями останніх, а, володіючи властивостями мережевих благ, суспільних благ і рядом власних, специфічних властивостей, перетворюється на визначальний ресурс сучасного економічного життя.

Сьогодні вчені акцентують увагу не стільки на зростанні ролі та значення інформації, скільки на пріоритетності інтелектуальної діяльності та знань, тобто інформації, яка засвоєна людиною. Ці зрушення знайшли відображення у концепціях “економіки, заснованої на знаннях”, “суспільства знань”, “економіки знань”, “інтелектуальної економіки”, які характеризуються: 1) заміщенням праці знаннями, пріоритетність інтелектуальних, а не технічних навичок, перетворення економіки в систему, що функціонує на основі обміну та економіки знань; 2) заміна трудової діяльності новим типом активності, заснованої на творчості; 3) перетворення суспільного виробництва в інноваційне, яке базується на використанні нових знань.

Література:

1. *Дракер П.* Посткапиталистическое общество / П. Дракер // Новая постиндустриальная волна на Западе. – М. : Academia, 1999. – 634 с.
2. *Чепінога В. Г.* Економічна теорія: підручник / В. Г. Чепінога. – К. : Юрінком Інтер, 2011. – 653 с.
3. *Пожуєв В. І.* Шляхи і напрями формування і реалізації сучасного інформаційного суспільства в умовах глобалізації / В. І. Пожуєв // Запорізька державна інженерна академія. – 2011. – № 46. – С. 5-18.
4. *Ракитов А. И.* Философия компьютерной революции / А. И. Ракитов. – М. : Политиздат, 1991. – 287 с.
5. *Белл Д.* Прихід постіндустріального суспільства / Д. Белл // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. – К., 1996. – С. 194-251.
6. *Лазаревич А. А.* Грядущее информационное общество / А. А. Лазаревич, А. В. Ханкевич, Д. И. Широканов. – Минск : Белорусская наука, 2006. – 392 с.
7. *Дзвінчук Д. І.* Трансформаційні процеси в освітніх системах-вимоги XXI ст. / Д. І. Дзвінчук // Нова парадигма : зб. наук. пр. – К. : НПУ, 2007. – Вип. 72. – С. 76-81.

Опанасюк Ю. И. Иновационный тип прогресса как радикальное изменение стиля жизни.

Социальный прогресс вызвал необходимость обоснования различных концепций общества нового типа. Среди них достойное место занимает и учение о знаниях, или К-общество, политическим вектором которого является направленность на достижение высокого уровня качества и безопасности жизни. Для такого общества ООН разработала даже своеобразный индекс жизнедеятельности. Но это требует определенной коррекции с учетом современного инновационного типа прогресса. Сегодня человек часто становится косвенным агентом производства, находится как бы вне производственных процессов. Изменение роли субъекта производственных процессов приводит к доминированию интеллектуальной деятельности над непосредственно предметно-практической. Это вызывает необходимость формирования работника нового типа и обуславливает необходимость его подготовки на основе гуманизации производства и интеллектуализации труда, а следовательно, реализации творческой природы деятельности и развития суцностных сил человека.

Ключевые слова: человек, общество, культура, социальный прогресс, инновационный прогресс, К-общество.

Opanasiuk J. I. Innovative Type of Progress as a Radical Lifestyle Changes

Social progress led to the need to justify different concepts of society a new type. Among them the proper place is also the doctrine of Knowledge, or K-society political orientation vector which is to achieve a high level of safety and quality of life. The changing role of business production processes leads to the dominance of intellectual activity over the direct subject-practical. This necessitates the formation of a new type of worker and determines the need for its preparation on the basis of production humanization and intellectualization of labor.

Keywords: person, society, culture, social progress, innovative progress, K-society.

УДК165.72 : 101.9Бредлі

Панич О. О.

**РОЛЬ І МІСЦЕ СКЕПТИЦИЗМУ
В ФІЛОСОФІЇ ФРЕНСІСА ГЕРБЕРТА БРЕДЛІ: ПОСТАНОВКА ПИТАННЯ**

Філософія Френсіса Герберта Бредлі (1846-1924) є справжньою білою плямою для вітчизняної історії філософії. Між тим, без її аналізу неможливо відтворити логіку розвитку англосовітної епістемології ХІХ – початку ХХ століття. Ця стаття наголошує на важливості скептицизму як складової філософії Бредлі та починає огляд застосування ним скептичних метод для критики усталених метафізичних уявлень про світ.

Ключові слова: епістемологія, Ф. Г. Бредлі, емпіризм, скептицизм, британська філософія.

Актуальність дослідження пов'язана насамперед з тим, що у вітчизняній історії філософії досі бракує послідовного уявлення про розвиток британської філософської думки ХІХ – початку ХХ століття. Більш-менш відомими є витоки аналітичної філософії (ранні твори Б. Рассела та Д.-Е. Мура) та, з іншого боку, британська суспільна філософія середини ХІХ століття (Д.-С. Мілл, Г. Спенсер). Течія ж так званих “британських ідеалістів”, що розділяє два названих явища, і водночас є своєрідним містком між ними, у вітчизняних джерелах практично не висвітлюється. Ф. Г. Бредлі (1846-1924) є чільним представником цієї течії. Докладне вивчення його філософських поглядів дає змогу розглянути британську філософію ХІХ і початку ХХ століття як єдиний наскрізний (хай навіть суперечливий) рух, кінцевим наслідком якого стало народження в Британії всесвітньо відомої “аналітичної філософії”